

De geschiedenis van de mensenrechten (tijdlijn)

(Uit: Kom nu op)

- Bestudeer en bespreek het voorbeeld van de mensenrechten-tijdlijn (zie onder).
- Stel een tijdlijn op voor je eigen land. Ieder land heeft zijn eigen historische achtergrond m.b.t. De rechten van de mens. Zo kende Hongarije een geschiedenis van slavenopstanden (1514/1710), die in 1848 leidden tot een wet die de slavernij verbood en de persvrijheid introduceerde.
- Verdeel de leerlingen/jongeren in groepjes en laat hen een aantal onderzoeksopdrachten uitvoeren m.b.t. de categorieën mensen, publicaties en evenementen en bewegingen.
- Dit historisch project kan ook mondeling worden uitgevoerd door bijv. oudere kennissen of mensen in je eigen gemeenschap te interviewen over de plaatselijke geschiedenis en gebeurtenissen rond mensenrechten.
- Breng al deze historische gegevens samen op een muurposter en hang deze op in je school of je plaats van bijeenkomst.

Follow-up

- Stel een beurtrol op voor het bijhouden van kranten- en tijdschriftenartikels over actuele thema's inzake mensenrechten.
- Start een gelijkaardige muurposter met actuele en wereldwijde informatie.

1 Een mensenrechten tijdlijn

Deze tijdlijn is een kort historisch overzicht van de belangrijkste documenten, gebeurtenissen, bewegingen en mensen die hebben bijgedragen tot het ontstaan van het begrip mensenrechten zoals wij dit vandaag de dag hanteren. Dit overzicht werd vooral benaderd vanuit Europees perspectief, maar bij volgende edities van dit informatiepakket zal de nadruk meer worden gelegd op wereldwijde ontwikkelingen en invloeden.

Deze tijdlijn is niet enkel bedoeld als overzicht van een aantal zeer bijzondere gebeurtenissen, maar kan ook worden gebruikt als basis en hulpmiddel voor het samenstellen van een specifieke tijdlijn per land, zoals boven omschreven.

1.1 De Grieken

Democratie. Hoewel deze term uit het Grieks stamt, was in het oude Griekenland, in tegenstelling tot vandaag, democratie slechts voorbehouden aan de rijke aristocratie en werd dit zeker niet toegepast voor slaven of vrouwen. Pas ten tijde van Pericles (einde 5de eeuw voor Chr.) ging men ook rekening houden met de burgerlijke en politieke rechten van ieder individu. De Atheense democratie legde de grondslag voor het ontstaan en verdere ontwikkeling van de rechten.

1.2 De Romeinen

De Romeinse opvattingen inzake mensenrechten werden vooral beïnvloed door de Stoïcijnse filosofen die de wereld beschouwden als één grote gemeenschap waar alle mensen broeders zijn. Hun geloof in de gelijkheid van mensen, ondanks ras, klasse of rang, lag aan de basis van het begrip "natuurrecht". Codificatie van het recht was een belangrijk nieuw concept. Ook het Romeins recht leverde een bijdrage

met zijn ideaal van de bij wet vastgelegde rechten van burgers en het principe van een gelijke wet voor iedereen.

Lucius Annaeus Seneca (4 v.Chr.- 65 N. Chr.), Stoïcijns filosoof en adviseur van keizer Nero. In "brieven van een stoïcijn" zet hij o.m. zijn verlichte ideeën uiteen over de behandeling van slaven.

1.3 13de eeuw

1215 Magna Charta: Dit charter dat werd overeengekomen tussen de Engelse baronnen en koning Jan, gebruikte grondwettelijke middelen om de tirannieke macht van de koning te beperken. Het verleende vrije burgers, en enkel aan hen, het voorrecht van bezit en vrijheid. "Aan niemand zal gerechtigheid of recht verkocht, ontzegt of verhinderd worden."

1.4 17de eeuw

1679 Habeas Corpus Act, Engeland. Deze wet bepaalt dat een gevangene fysiek voor de rechtbank moet worden gebracht zodat er een grondig onderzoek kan worden ingesteld naar de reden van zijn gevangenneming. Dit recht volgde reeds uit de Magna Charta, maar werd door despotische koningen genegeerd.

De Verlichting. De Verlichting was een Europese liberale, progressieve en antiklerikale filosofische stroming die ontstond uit de snelle opgang van de wetenschap en zich baseerde op het geloof in de menselijke rede.

John Locke (1632-1704), Brits filosoof wiens werk aan de basis lag van de liberale democratie en de Verlichting. In "Over de vrijheid en volkssoevereiniteit" uit 1690 introduceerde hij het begrip natuurrechten, wat de inspiratie zou worden voor de principes van de Amerikaanse Revolutie.

1688 De "Bill of Rights". Dit was het grondwettelijke resultaat van de Glorieuze Revolutie die de scheiding doorvoerde tussen de macht van de koning en het parlement en aan het parlement vrijheid van meningsuiting en het recht op vrije verkiezingen verleende.

1688-89, de Glorieuze Revolutie. Tijdens deze revolutie werd koning Jakobus II van Engeland verdreven omwille van ongrondwettelijk gedrag. William en Mary kwamen aan de macht na goedkeuring van de Declaration of Rights die deel uitmaakte van de Bill of Rights.

1.5 18de eeuw

1776 Amerikaanse Onafhankelijkheidsverklaring, "Wij beschouwen deze waarheden als vanzelfsprekend: dat alle mensen als gelijken worden geschapen, dat zij door hun schepper met zekere onvervreembare rechten zijn begiftigd, dat zich daaronder bevinden het leven, de vrijheid en het nastreven van geluk."

1791 Amerikaanse 'Bill of Rights', de Amerikaanse grondwet.

Voltaire (1694-1778), Frans dramaturg en filosoof. Voltaire was sterk beïnvloed door Locke, één van de belangrijkste figuren van de Verlichting wiens geschriften aanzetten tot actie.

Tom Paine (1737-1809), in Engeland geboren Amerikaans revolutionair en auteur van "Common Sense, an appeal for American independence". Hij publiceerde ook "The Rights of Man" (1791-92) waarin hij de Franse Revolutie verdedigde.

Thomas Jefferson (1743-1826), speelde een belangrijke rol in de Amerikaanse Revolutie en schreef de Onafhankelijkheidsverklaring. Werd tweemaal verkozen tot president.

1789 Verklaring van de Rechten van de Mens en van de Burger, Frankrijk. “Artikel 1: Mensen worden vrij geboren en blijven vrij en gelijk in rechten.”

1789-99 Franse Revolutie Afschaffing van de monarchie en ontstaan van de republiek.

Olympe de Gouges (1755-93), Frans revolutionair, toneelschrijver en politiek auteur. Schreef “De rechten van de vrouw” (1791) omdat de Verklaring van de Rechten van de mens en van de burger in de praktijk niet werd toegepast op vrouwen.

Mary Wollstonecraft (1759-1833), opvoedkundige en schrijfster, de “moeder” van het feminisme. In 1792 reisde zij naar Frankrijk om zelf getuige te zijn van de Revolutie. Zij schreef in 1794 “De rechtvaardiging van de rechten van vrouwen”.

William Wilberforce (1759-1833), parlamentslid en leider van de anti-slavernij beweging in Groot-Brittannië. In 1789 hield hij in het Engelse parlement zijn eerste toespraak tegen de slavernij.

Abolitionisme. Ofschoon de slavernij reeds in 1671 werd bekritiseerd door de Quakers, ontstond deze beweging ter afschaffing van de slavernij pas omstreeks 1783. Kende tot ca. 1888 vooral aanhangers in Groot-Brittannië, de Verenigde Staten en Frankrijk.

1.6 19de eeuw

Wet tegen de slavernij, goedgekeurd in Groot-Brittannië in 1807

Wereldcongres tegen slavernij, Londen, 1840. De slavernij werd in 1838 verboden in alle Britse kolonies, in de Franse en Deense kolonies in 1848, in de Nederlandse kolonies in 1863 en in de Verenigde Staten aan het eind van de Burgeroorlog in 1865.

Franse Liga voor de Mensenrechten werd opgericht in 1898 n.a.v. de affaire Dreyfus.

Abraham Lincoln (1809-65) werd in 1861 president van de Verenigde Staten. Hij leverde een belangrijke bijdrage aan de bevrijding van de slaven. In zijn toespraak in Gettysburg in 1863 stelde hij : “...wij nemen hierbij het stellige voornemen dat deze doden niet nutteloos gestorven zijn en dat deze natie onder God een nieuwe vrijheid zal kennen, en dat het bestuur van mensen, door mensen en voor mensen, niet zal verdwijnen van deze aarde.”

Harriet Tubman (1820-1913), geboren als slaaf. Stond bij haar volk bekend als “Mozes”. Gekleed als man leidde zij meer dan 300 slaven naar de vrijheid. Werkte als verkenner en verpleegster in het Amerikaanse unionistenleger.

Sojourner Truth (1797-1883), geboren als slaaf. Zette zich na de Burgeroorlog in voor de rechten van zwarten. Invloedrijk vrouwenrechtenactiviste.

Suffragette-beweging, ontstond in 1848 in Seneca Falls (Verenigde Staten) op de Women’s Rights Convention (conventie voor de rechten van de vrouw). De beweging kende later navolging in Groot-Brittannië waar in 1869 het eerste officiële verzoek tot stemrecht voor vrouwen werd voorgelegd aan het Parlement. In de VS was Wyoming in 1869 de eerste staat die vrouwen stemrecht verleende. Nieuw-Zeeland volgde als eerste land in 1893.

Elizabeth Cady Stanton (1815-1902), stichtend lid van de Women’s Rights Movement, choqueerde in 1848 de afgevaardigden op de Seneca Falls Convention met haar eis tot stemrecht voor vrouwen.

1.7 20ste eeuw

1920 Volkenbond, opgericht tijdens de nasleep van de eerste wereldoorlog voor de vreedzame oplossing van internationale disputen. 58 Landen lagen aan de basis, de Verenigde Staten weigerden toe te treden. Oprichting ook van de International Labour Organisation (ILO) voor de promotie van economische rechten en sociale rechtvaardigheid.

Woodrow Wilson (1856-1924), Amerikaans president, grotendeels de grondlegger van de Volkenbond.

Mahatma Gandhi (1869-1948), Indisch staatsman. Moreel hervormer en voorstander van passief en geweldloos verzet als middel van burgerlijke ongehoorzaamheid.

Het Atlantisch Handvest uit 1941 omvatte de "four freedoms" volgens Roosevelt, m.n. freedom from want & fear (het vrij zijn van gebrek en angst) en freedom of speech & religion (vrijheid van meningsuiting en godsdienst). Dit was de belangrijkste drijfveer voor de geallieerden bij hun tussenkomst tijdens de tweede wereldoorlog.

Franklin Roosevelt (1882-1945), Amerikaans president en idealist die met zijn New Deal de strijd aanbond tegen de economische crisis in het Amerika van de jaren 1930. Hierdoor kregen werklozen economische en sociale rechten. Was getrouwd met Eleanor Roosevelt.

1945 De Verenigde Naties werden opgericht met een handvest dat door 50 landen werd ondertekend die zich plechtig verbonden tot het voorkomen van oorlog door internationale samenwerking.

1948 Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, het eerste internationale wettelijke instrument om normen in te stellen voor de bevordering van politieke, economische, sociale en culturele rechten.

1949 De Conventies van Genève zijn een reeks van 4 internationale verdragen rond de bescherming van oorlogsslachtoffers. Werd ondertekend door 58 regeringen en de heilige stoel.

Eleanor Roosevelt (1884-1962), Amerikaans sociologe, journaliste, VN-afgevaardigde en in 1947 voorzitter van de VN commissie voor de rechten van de mens. Tevens mede-auteur van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

René Cassin (1887-1976), Frans politicus, betrokken bij de oprichting van de VN-commissie voor de Rechten van de Mens.

1949 Raad van Europa, opgericht door 10 landen met als doel het streven naar vrijheid en samenwerking door op te komen voor democratie en mensenrechten.

1950 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, ondertekend in Rome door 12 Europese landen. Door dit internationale verdrag verbonden de lidstaten zich tot het respect voor en de toepassing van de fundamentele mensenrechten in hun land. Hierop wordt toegezien door de Commissie en het Hof van de Rechten van de Mens in Straatsburg.

De Civil Rights-wetgeving voor zwarten in Amerika. Begon in de jaren 1950 met de wetten inzake de opheffing van de rassenscheiding in scholen en op het openbaar vervoer. In 1957 volgde de wet ter bescherming van de burgerrechten van zwarten.

Rosa Parks (1913-), lid van de Women's Political Council, kwam in de gevangenis terecht omdat zij op een gesegregeerde bus weigerde haar zitje af te staan aan een blanke man en plaats te nemen in het "neger"-gedeelte van de bus. Dit incident was de rechtstreekse aanzet tot de Montgomery (Alabama) bus boycott van 1955-56. Het was ook de katalysator voor de **American Civil Rights Movement** en bood vanaf 1957 Martin Luther King een platform voor zijn acties met de Southern Christian Leadership Conference.

Martin Luther King, jr (1929-68), leider van de American Civil Rights Movement, werd later vermoord.

Rigoberta Menchu (1959-), Guatemala, leidster van de Maya-indianen. Verdedigt de rechten van de autochtone bevolking van Latijns-Amerika, lid van de VN-commissie voor de Rechten van de Mens. Kreeg in 1992 de nobelprijs voor de vrede.

Chai Ling (1966-), leider van de Chinese studentenbeweging voor democratie, aanvoerder van het studentenprotest en de hongerstakingen op het Tiananmen-plein in 1989 toen tijdens een vredesdemonstratie duizenden studenten, samen met gewone mannen en vrouwen werden vermoord door regeringstroepen.

Andrei Sakharov (1921-1989), Russisch kernfysicus, mensenrechtenactivist en hervormer. Kreeg de nobelprijs voor de vrede in 1975. Trouwde in 1971 met mensenrechtenactiviste Yelena Bonner. Werden beiden naar Gorki verbannen in de jaren 1980, maar kwamen in 1986 vrij door toedoen van president Gorbatsjov. Sakharov werd toen ook verkozen voor het congres van landanafgevaardigden. `

Alexander Solzhenitsyn (1918-), Russisch schrijver en historicus. Werd onder de opeenvolgende communistische regimes veroordeeld tot dwangarbeid in strafkampen. Deze ervaringen beschreef hij in zijn werken "de eerste cyclus" en "de Goelag-archipel" waarin de rest van de wereld voor het eerst kennismakte met de communistische repressie. Na jarenlange ballingschap in de VS keerde hij onlangs terug naar Rusland om er mee te werken aan de nieuwe democratie.

Václav Havel (1936-), Tsjechisch toneelschrijver, mensenrechtenactivist, medestichter en woordvoerder van Charta 77. Kwam in de gevangenis omwille van zijn politieke werk. Was later een van de oprichters van de eerste wettelijke oppositiebeweging in 1989, het Burgerforum. Werd in december 1989 verkozen tot president van (het toenmalige) Tsjecho-Slowakije.

Anti-apartheidsbeweging 1959-94, opgericht door Aartsbisschop Trevor Huddleston en Julius Nyerere, president van Tanzania. Hoofddoel was de boycot van Zuid-Afrikaanse producten, het beletten van investeringen en het isoleren van Zuid-Afrika van de rest van de wereld.

Steve Biko (1946-1977), stichter van de Black Consciousness Movement in Zuid-Afrika. Werd tijdens zijn gevangenschap doodgefolterd. Hij groeide uit tot martelaar en inspiratie voor de anti-apartheidsstrijd.

Nelson Mandela (1918-), belangrijkste leider van het African National Congress, de anti-apartheid verzetsbeweging. Werd in 1990 vrijgelaten na 27 jaar opsluiting als politiek gevangene. In mei 1994 worden zwarte Zuid-Afrikanen vrije burgers en kwam het ANC in de regering met Nelson Mandela als eerste zwarte president van Zuid-Afrika.